

קטע מספר חדש

"מעלמיין לזם-זם"

קילומטרים בתוך סבך-שיחים. יכולתי לראות בעליל בעד המשקפת כי אותם סבכי-שיחים הוצמדו אליהם כהסואה. ליד המקום, שבו ראיתי את המשאית הראשונה, נתמשך ערוץ אשר ביקע את קיר-החול של העמק, ובתוכו נחצבה מין עמדה, ואיש אחד היה מהלך לידה.

למראה כל הפעילות הזו, שרחשה מעבר לטווח תותחי, יכולתי ליצור לעצמי תמונה של מערך האויב, אשר מצאה אחר-כך אישור במהלך-המאורעות, אלא שנתגלתה כלוקה מאוד בחסר. לפיכך דיווחתי כי יש משהו מעבר לעמק הנראה כמוצב-תצפית של האויב, ושאלתי אם חיל-הרגלים מוכן לשלוח את מקלעי-ויקס הבינוניים שלו על-גבי נושאות-נשק אל עמדותי, אשר ממנה יוכלו לפגוע בו, ואולי גם במשאיות, אם הללו יתקרבו כלשהו. דומה שלא היה ספק כי תפסנו כמה מתותחי האויב בתהליך התמקמותם בעמדות. ביקשתי כי קצין התצפית של תותחי-העשרים-וחמש ליטראות שסופחו אלינו, ושצריך היה להימצא עם פלוגת הקרוסיידרים, יבוא וינחית את אש הסוללה שלו על סבך-השיחים, אשר בו חנו משאיות-הגריירה ומשאיות-התחמושת של התותחים. אולם התותחנים שסופחו אלינו לא התמצאו בתפקיד חדש זה, והיתה זו כמעט הפעם הראשונה שעשו עמנו בקרב. הם היו במרחק רב מאחור, ועמם, במפקדת הסוללה, נמצאו שני קציני-התצפית הקדמיים, שהיו צריכים להתקדם במסך האבטחה עם פלוגת הקרוסיידרים.

במשך שעתיים המשכתי לדווח על העמדות של תותחי האויב וכלי-הרכב שלו. אחד השרמנים של פלוגה ג', הטנק של הרבי-סמל הפלוגתי שלהם, נשלח אל הרמה שלידי, ולבסוף החל לירות על-פי ההנחיות שלי. הפגז החמישי שלו התפוצץ בקצה הסבך הירוק, אשר בו חנו משאיות-האויב. אחרי-כך, מסיבה כלשהי, הפסיק לירות ונסוג במורד המדרון.

שמעתי ברדיו את המג"ד, פיקאדילי ג'ים, שהורה למפקד פלוגה ג' לנוע קדימה, וקיבלתי על עצמי לסייע באי-אילו הנחיות לגבי הניתב, שבו יוכל לבוא בלא להיקלע לאש האויב. אני עצמי נעתי כמה מאות מטרים קדימה, בין התלוליות שבראש השלוחה הא-

... עם עלות-השחר נתברר לנו כי אנו מתקדמים על-פני רצועת-אדמה שטוחה ורחבה, לעבר אחד הרכי-סים. בקרבת מקום היו מוצבים, כפי שצוין במידע שנמסר לנו, ארבעה תותחי 88, המסוגלים להשמיד טנק קרוסיידר בפגז אחד מטווח של כשניים וחצי קילומטרים. ברור היה כי ברכס שלפנינו נמצאו עמדות טובות בשביל תותחים אלה. הקרוסיידרים שנפרסו במרחק רב למדי מן הטנקים הכבדים, הלכו והתקרבו בנצלם כל סבך-שיחים, תלולית או שקע שבמישור, שיכול להעלימם מעיני רואים או לשמש להם מחסה מפני אש, ואנו ציפינו לפתיחת אש בכל רגע.

לבסוף אי-אפשר היה להוסיף ולהתקדם בלא לעבור חמש-מאות מטרים, בקירוב, של שטח חשוף, והגדוד האיט מהלכו עד שנעצר לחלוטין, מכיוון שהקרוסיידרים לא יכלו להוסיף ולרחוץ. ביקשתי רשות לזנק לעבר הרכס, מאחר שלא היה דבר אחר לעשות — וביצעתי זאת. הייתי סמוך ובטוח כי תותחני ה-88 לא היו מניחים לגדוד שלהם להתקרב אליהם כפי שהתקרבו, בלא לפתוח באש. כמה מן הטנקים הכבדים מאחור כבר היו מטרות טובות כל-כך עד שהתותחנים לא היו יכולים להתאפק מלירות. הגענו אל הרכס בלא שום התרגשות, וכל שלושת הטנקים של מחלקתי נפרסו על-פני שלוש מאות מטר לערך (פתחתי את מסעי-ההתקרבות שלי בליל אמש בארבעה טנקים, אך אחד מהם נתקלקל במשך הלילה). לאחר שהגענו לשטח זה נתברר לנו, מתוך האזנה לרשת הקשר, כי שאריתה של פלוגה א' התפרסה לשמאלנו. אנו היינו המחלקה הקדמית לימין, ומצאנו עצמנו על שלוחה, שהתמשכה במרחק רב לפנינו אל תוך הוואדי העיקרי. לשמאלנו, במרחק שש מאות מטר לערך, היה שקע או עמק אשר מעבר לו התנש-אה רמה ולימינו נשתרעה הקרקע בגובה אחד עם עמדתנו, ונשתפלה בסופו של דבר שוב אל תוך העמק, אף כי לא יכולנו לראות אלא רכס לימינו ורכס הלאה משם.

בהשקיפי על החזית שלי משמאל, יכולתי לראות משאית הגוררת תותח לאורך תחתית הקיר הדרומי של העמק. משאיות אחרות חנו במרחק כחמישה

רוכה. בינתיים החלו התותחנים לירות, ומפקד-הסוללה שלהם פנה אלי בשאלות על תוצאות יריות-הם. הדרכתי כמטב יכולתי, אך בלא הצלחה יתירה. מכל מקום, מוטב היה להעלות למעלה את קציני-התצפית שלהם, שהיו מאומנים לכך, ושהיו עדיין חונים מחוץ לשדה-הראיה של האויב. כשהצלחתי סוף סוף לכוון את פגזיהם אל תוך הסבך הירוק, קטע פיקאדילי ג'ים את תצפיותי וציווה על הסוללה להפסיק את האש. „לא אניח לך לבזבז תחמושת על משאיות“, אמר. „אם תראה תותח, הודיע לי על כך.“ אני כבר דיווחתי כי אחד התותחים נגרר אל תוך הסבך הירוק, וכי כל-ירכב אלה היו משאיות-גרירה, שבלעדיהן לא היו התותחים יכולים להימלט, כך שלא מצאתי מה להשיב לו על כך. שמעתי פקודות שניתנו לטנקים הכבדים להתקדם. נראה שסבלנותו של פיקאדילי ג'ים פקעה — אף פעם לא יכול היה לשאת עיכובים והשהיות.

מן המקום שבו נמצא הטנק שלי בעמדת-המתנה, יכולתי לראות ערוץ שהתמשך לשמאלי, וירד אל תוך העמק. מעבר לו ראיתי רמה, שבראשה נראו מפעם לפעם כלי-רכב של האויב. יתרה של פלוגה א', שהתפרסה לשמאל, דיווח עליהם, אך לא יכול להתקדם (על כל פנים, הוא לא התקדם), וכך מצאתי עצמי כקילומטר וחצי לפני כל טנק אחר של הגדוד, להוציא את סמל-המחלקה שלי. עתה נשאר לי שני טנקים. בחנותנו לראשונה בעמדה חדשה זו, הבחין הנהג, שהסתכל בשעוני הבקרה של הרכב, בטמפרטורה מב-הילה. דליפת-מים רוקנה את כל המערכת והטנק חייב היה לצאת מן הקרב; עברתי לטנק של הרב-טוראי שלי, והטלתי עליו להיות תותחן: הוא היה צעיר שאפתני, שנשא עיניו לקצונה, והיה זקוק לכל הניסיון הקרבי שיכולנו לתת לו. הוא נשאר בצריח יחד עמי, והאזין לרדיו כאשר אני ירדתי והלכתי ברגל אל קצה הרכב כדי להיטיב ולהתבונן בשטח.

בטפסי בחזרה על הטנק יכולתי לחוש בדפנות-הפלדה החמים שלו, מחמת להטה הגובר והולך של שמש-הצהריים. בעוד קרקור קולות הרדיו מוסיף להמהם באוזני, השענתי מרפקי על קצה-הצריח והשקפתי אט-אט ובהקפדה על הנוף שלפני. אחרי-כן סקרתי את העמק, עד למקום שבו החל הסבך הירוק; המש-איות עדיין חנו שם ומספר חיילים הסתובבו לידן. מלפנים ומימין היו הרכסים שהסתירו את הנעשה מעבר להם, אך הטנק השני שלי, מימיננו, יצא למקום שממנו נפרש שדה-ראיה אל תוך העמק.

פניתי אל הרב-טוראי כדי לומר משהו, אך ההבעה שראיתי על פניו, בהסתכלו במשהו מאחורי, השתנתה פתאום. הוא הגיח במהירות מתוך הצריח, ואני סבבתי על עקבי, בנחשי למחצה מה היה זה. סמל-המחלקה שלי היה עומד ליד הטנק במין תנוחה של אני-שים נכנעים ושפלי-רוח הממתנינים בתורים ארוכים. פניו היו מכוסות דם, שנטף מסנטרו על חליפת החורף שלו מלפנים. מאחוריו עמד אחד מאנשי הצוות, שלא

נפגע. הסמל הסביר בקולו הקצוב והבוטח: „התק-רבתי כדי לצפות מעבר לרכס ותפסתי מעין עמדת-תובה. לא היינו שם יותר משניה אחת — והם דפקו אותנו. 50 מ"מ פגע בקצה הצריח“. הרב-טוראי הושיב אותו והחל מנקה את פצעיו וחובשם. קלע-הפלדה המוצק נותר מהדופן המשופע של הצריח ורסיסי פלדה קטנים הותזו לתוך פניו. הטנק לא ניזוק, לדברי, ושעה שטיפלו בו ניגשתי ונוכחתי כי אכן כך הוא. אנשי-הצוות שלא נפגעו, נראו מזועזעים יותר מן הסמל שהיה עדיין המום מכדי להיתפס לבהלה. בחזרי אליו החלה הפגיעה לתת אותותיה, ונראה היה בעליל כי יהיה הכרח לפנותו. שיגרתי קריאה ברדיו לרופא אך נראה שזה היה עסוק במקום אחר, וכעבור חצי-שעה שלחתי את הסמל אחורה, אף כי באי-רצון, על גבי הטנק שלו, בצמצמי את מחלקתי לטנק אחד.

מייד לאחר שהסמל נשלח חזרה, השקפתי מטה על הערוץ ועל-פני החול החם של העמק, ושוב ראיתי את החייל שהיה נע במקום בו נתבקעה חומתו השמאלית של העמק. התנהגותו של חייל זה ועמדתו המבודדת הצביעו על כך שהלה שימש צופה קדמי לתותחים — דבר שעלה בדעתי מייד כשראיתיו לראשונה. עתה, מתוך עמדתי החדשה, כמתוך העמדה הקודמת, נראה כמטרה נוחה למקלעים אשר ביקשתי לשלוח אלי בהיותי בעמדה הראשונה. שתי נושאות-הנשק עם המקלעים יצאו לעבר עמדתי, אך בדרך נתקלו במטרה אחרת ולא הגיעו אלי. עתה הגיעו, בלא שנתבקשו, מתנהלים בכבדות בעקבות מפקדם, שנסע בגיפ. הוא בא אלי, איש גבוה וצעיר, בעל עיניים נוצצות ואחד מאותם שפמים, שניתן לראותם מאחור. „האתה הוא זה, שמצא אי-אילו מטרות בשבילי?“, שאל.

„כן, אם תתקרב לכאן — אראה לך“. יצאנו קדימה, בשקענו כלשהו בחול העמוק, ושכבנו על הרכס; התרווחנו בנוחיות וייצבנו את משקפותינו. „אחת שם. אותו חריץ קטן בחומת-החול, אתה יכול לראות שם מין כתם“.

„כן. מתחת לרכב הנטוש על הרמה“.

„נכון. אותו כתם הוא עמדה. יש שם בחור היוצא מפעם לפעם ומסתובב בשטח. נדמה לי שהוא משמש כצופה קדמי“.

„קרוב לוודאי. טוב, נוכל להכניס לך“.

„וכעת, ראה את המשאיות הללו שבסבך הירוק. הן נמצאות בתחום הטווח שלך“.

„לא כל-כך טוב, משום שהן מטרה חזיתית. אבל נוכל לנסות“.

„מר פיט, אדוני“, אמר קול מאחורנו. „קפטן מרקו קורא לך ברדיו, רוצה לדבר אתך, אדוני“.

„מצטער“, אמר פיט. „סלח לי, לרגע. חוששני שהוא עומד לקרוא לנו חזרה“.

שבו ישבתי יכולתי לראותם וכן את סבך השיחים הירוק שבו עמדו משאיות הגרירה הגרמניות. פגזים של תותחי 88 ר-50 מ"מ, בעיקר פגזים נפיצים של 88 מ"מ, היו מתפוצצים ליד עמדותי כל היום, אך לא חשבתי כי אכן האויב איכן אי-אילו מטרות ממשיות רוב הזמן. ואולם, הסמל שלי, שחשף עצמו לעיניהם, גרם לתוצאה כה מיידית וכה הרסנית, שהיה בה כדי להוכיח כי תותחני האויב יודעים לדייק וכי לא יחמיצו שום הזדמנות שתיפול לידם. עתה היו שלושה טנקים גדולים מתקדמים לאטם בעמק הפתוח; המרחק בינם לבין האויב היה קטן מ-4000 מטר. לא היה סיפק בידי לחזור על האזהרות והדיווחים הקודמים שלי ומטר סילוני-עשן כחלחלים-אפורים, בהירים וכהים עלה פתאום, ובשקט, מן הצריח של השרמן ההולך בראש. הטנק היה בלהבות בטרם הגיע לאוזני קול הפגיעה וההתפוצצות. ראיתי שתי דמויות הנאבדות קות בראש הצריח בהתאמצן למשוך אחריהן דמות שלישית, שנראתה מדולדלת כדחליל. בהחלצן, לבסוף, יחד עם משאן, ראיתי את שני הטנקים האחרים סבים לאחור, ובהפנותי ראשי לעבר רעש חדש, הבנתני בנושאות-הנשק, ארבע מהן עם חיילים ומקלעי ברן, שחזרו לעשות דרכן במעלה הערוץ שלי. עמם בא קפטן מרקו, מפקד פלוגת חי"ר ממונע, סמוק-פנים כאיכר, במכונית-סיור לבנה.

הוא גלש במורד המדרון ורץ אל אחת מנושאות-הנשק.

בעוד הוא עושה דרכו לשם ניגשתי אל הטנק שלי ודיברתי עם אדוארד.

"מלך חמש, ג'ורג' ומרגרט נמצאים כאן, בכלי-אוכל. אני מקוה לטפל בבחור, שסיפרתי לך עליו, ושנראה לי כמאכל תפל' (מוצב-תצפית), מעבר לעמק. עבור". "מלך חמש, בסדר. סוף".

"מצטער", אמר צ'רלס פיט ליד הטנק. "מרקוביץ אומר כי עלינו ללכת. הוא רוצה את נושאות-הנשק בשביל איזו משימה אחרת. אני מצטער נורא, היינו יכולים לחסל אותו בחור". נושאות-הנשק סבבו לא-חור והסתלקו להן, ואני נאלצתי לבטל מה שאמרתי זה עתה ברדיו. עתה החלה מחצית-שעה נוספת של אפס-מעשה.

היבטתי שוב אל הערוץ אשר במעלהו זחלנו אל נקודת-התצפית שלנו; קירותיו של ערוץ זה היו גברי-הים עד כדי להסתיר אפילו את הטנקים הכבדים. כבר שמעתי את פקודותיו של פיקאדילי גיים, שהורה להם להתקדם וציפיתי לראותם נעים בכל רגע, אך הם לא באו; ומעבר לעמק ראיתי שרמן בודד המתקדם לאורך קרקעיתו השטוחה. בעודי צופה בו נתגלו בשטח שניים נוספים, שהתפרסו לרוחב ולעומק. הם היו מתנהלים אט-אט לעיני התותחים: מן המקום

הסעתי את משקפתי לעבר עמדות האויב. עתה היו עלולות לירות בכל רגע, ואני אימצתי עיניי בבלשי אחרי ניצוץ כלשהו. היבטתי אולי כחמש דקות, אחורה וקדימה, על-פני השטח החשוד אך לא ראיתי דבר. אחרי-כן שמעתי את הנגמ"שים בהשתקשקם בחזרה בתוך הערוץ. רק שלושה מהם חזרו. הרביעי בער באש, כמאתיים מטר מהטנק ההרוס.

מעמדתי לא יכולתי לדווח אלא על מה שדיווחתי קודם לכן. אך נראה בעליל שמידע זה לא עשה שום רושם, ובשעה האחרונה נהרגו שלושה אנשים, לפחות, בשטח אשר אני ניסיתי להרחיקם ממנו, ואשר הם היו צריכים לחשוש מפניו אף לזכר סיפורי ההרפתקאות, אשר אותם קראו בימי ילדותם. לא היה עוד שום מחסה שיכול לאפשר לי להתקדם אך נראה שחייב הייתי, איכשהו, למצוא איזו ידיעה מוגדרת יותר על תותחי האויב. השקפתי על העמק וראיתי בתוכו חריץ רדוד, שהחל מעבר לנגמ"ש ההרוס, ונתמשך לאורך העמק. חריץ זה עשוי היה להסתיר בדרך חק את הטנק שלי או את חלקו הגדול, אילו רק יכולתי להגיע לשם על-פני 300 המטרים בשטח גלוי. זמן רב מדי עתיד היה לעבור עד שאגיע באיגוף מאחורי העשן של הטנק הבוער; אני הייתי זקוק למהירות, ולא יכולתי להשיגה אלא בזינוק ישיר. נתיב ישר עשוי היה להביאני אל מאחורי מסך-העשן הקלוש

הוא בא אלי ואמר: „אני שולח את וילי רוט לכאן” — קצין זוטר מסכן — „עם נושאות-הנשק כדי לראות מה שיוכל לראות. מה המצב כאן?”.

„ובכן”, אמרתי, „הוא יוכל לראות מכאן ככל שיוכל לראות ממקום אחר. אין שום ערוצים נוספים מעבר לזה, והם יפגעו בו במדויק מייד לאחר שיצא מתוך ערוץ זה. אראה לך מכאן ככל שאוכל”, ואני הצבעתי על אותו בקיע בחומת-החול, סבך-השיחים הירוק, הנקיקים שבהם עשויים להיות תותחים, וכאמצעי זהירות — את השרמן הבוער בתמרות-עשן שחורות. מרקו לא השיב לי, אך אמר לרוט:

„הרואה אתה מה שאומר קצין זה?” — רוט קיבל זה מקרוב דרגת קצונה ומרקו עדיין דיבר אליו כפי שהיה רגיל לדבר בשעה שרוט היה סמל — „ובכן קח את הנגמ"שים שלך לאותו מקום — לא תיפגע, אין אלה טנקים, והבא קצת מידע”.

פקודה זו לא אמרה ולא כלום. ברור היה כי השטח הנמוך והחשוף של העמק לא יאפשר תצפית טובה מזו המתאפשרת מן העמדה שלנו, והבא קצת מידע” היתה, איפוא, שליחות מעורפלת מאוד לגבי ארבעה נגמ"שים מלאי חיילים הנעים לאור היום. לא יכולתי לומר דבר: מרקו חזר במכוניתו במורד הערוץ, וארבעת הנגמ"שים התקדמו אל תוך העמק הפתוח.

הרבה יותר, שניתמר ונתלכסן מתוך הנגמ"ש, ואל מקומי שבין שני כלי-הרכב הנוערים.

הסברתי לנהג את אשר אני עומד לעשות, ואמרתי לו להזיז את הטנק לאחור כדי שנוכל להריץ אותו זמן רב ככל האפשר תחת מחסה, ולפתוח במהירות מירבית בטרם נגיע לשטח הפתוח. התחלנו להשתרך בהילוך ראשון ופתחנו בהילוך גבוה במרחק כשלושים מטר מן המחסה האחרון. רווח לי בשעה שהגענו לשטח הנמוך בלא שיירו בנו, והתחלנו לעשות דרכנו במעלה החריץ, ואז נוכחנו כי הדופן שלו התנשא לשמאלנו והשתפל לימיננו, עד שהחריץ הסתיים ברכס-חול קטן לפנינו, כ-400 מ' קרוב יותר לאויב. היה לנו מחסה מלפנינו ומשמאלנו; בהעיפי מבט לימין ראיתי מין מחסה שנוצר על-ידי השלוחה שהשארנו מאחור, ושנסתיימה במקביל לעמדתנו החדשה. צדה של השלוחה היה רחוק כמאה מטר מימין. ליד קצה השלוחה היה מבנה של שקי-חול, שהוקם בתוך הצלע של המדרון, כנראה אחת העמדות האחרונות שפנו על-ידי האויב הנסוג. ראיתי אנטנת-רדיו שהזדקפה מתוכו, וחשבתי, „בדרך כלל אין הם משאירים מכשירי-רדיו מאחור“, ואחרי-כך, „אולי יש מישהו בפנים“. ראשו וכתפיו של חייל ביצבצו מן המקום שנגלה לעיני, ובהוציאו ראשו חוצה דהף שני מדפים כלפי מעלה, גישש אחרי משקפת-שדה, התקין אותה, והחל להביט בקפדנות במשהו לפניו. כדי לראות אותי לא היה צריך אלא להפנות ראשו ימינה. בראותי את המדפים המורמים, הבנתי כי היה זה צריח של טנק כבד; שקי-החול השתלשלו לצדיו, כדי לספק הגנה נוספת. התותח של טנק זה עשוי היה להבקיע את הצריח שלי מקצה אל קצה ממרחק של אלפים, ועתה לא היה רחוק ממני אלא כמאה-וחמישים מטר.

העיקר הוא, אמר מוחי, לא לאבד את העשתונות. מבלי-משים אמרתי לעצמי פעמיים ובקול רם, „לאט-לאט“, ונגעתי ברב-טוראי, שהיה עדיין מביט מבעד למשקפת שלו בסבך הירוק.

„אותו בחור הוא גרמני בטנק סימן 3“, אמרתי. „הייתי רוצה לפגוע בו בטרם יראה אותנו. אל תמהר, אך דאג לכך שתפגע בו בפגז ראשון“. בעוד הוא מסובב את הצריח, והצופה הגרמני ממשיך לבדוק את השטח מאחורינו, אמרתי ברדיו:

„מלך חמש, חוששני שהרחקתי ללכת, וכעת אני נמצא במרחק מאה מטר מטנק גרמני. הוא לא ראה אותי עדיין, ויש בדעתי לנסות ולפצחו בטרם יעשה זאת הוא. עבור“.

מעו היו מתהפכים בקרבי.

„מלך חמש“, השיב פיקאדילי ג'ים בטרם הספיק אדוארד לאשר את השדר שלי, „המטר על הממזר אש-גיהינום“, במין הדגשה מעודנת שהיתה מנותקת לחלוטין מן המלים עצמן.

זהו תיאור ארוך של מספר דקות קצרות, אך קשה לומר שהתקריות השונות באותו פרק-זמן קצר התרח-

שו במהירות יתירה מכדי לתארן. אני ראיתי, עשיתי, ואמרתי את כל הדברים האלה וחשבתי על המון דברים חסרי-ערך — היתה גם מין התכווצות גשמית של בטני, למול מעטה-השריון שעלול היה להתבקע כל רגע בפגז-של-תותח. בשעה שהצריח הסתובב עקבתי אחרי תנועתו של הקנה הכבד ואמרתי, „על. ירה. כשאתה מוכן, אד מהר“. היה רגע ארוך של דממה. פתאום נזכרתי כי רב-טוראי זה הוא קשר ולא תותחן. „נתקע“, אמר הרב-טוראי בקולו של אחד שאינו יכול לנשום.

הוא נשא עיניו אלי ואני חשבתי, „אינני יודע אם אני מאבד את העשתונות, אך אין ספק שהוא עושה כך“.

„מה העניינים?“, שאלתי באורך-רוח ובלב כבד.

„נתקע. נתקע. אינו רוצה להתרומם“.

הרב-טוראי החל למשוך ולסובב בכל כוחותיו, כאיש שיצא מגדרו. אצבעותיו רפרפו על הנצרה, בפתח אותה ובסגרן אותה חליפות. לא נותר עוד בלבי שמץ ספק. אמרתי במיקרופון: „נהג התקדם. נהג ימינה מהר, מהר“, ובעברי לרשת הפלוגתית:

„מלך חמש, תקלה בתותח הכשילה אותי. אני יוצא, עבור“.

„חבל“, אמר פיקאדילי ג'ים. „אני מצטער מאוד“. נשאתי עיני. אנו היינו מתקדמים הישר לעבר הגרמני, ועתה לא היינו רחוקים ממנו אלא חמישים מטר. כבר שמעתי את הקול של פגז אחד, והרעמתי אל תוך המיקרופון: „נהג ימינה, ימינה“. הוא המשיך לנוע קדימה; פתאום נתחוויר לי כי אני עדיין על הרשת הפלוגתית וכי הוראותי הנרגשות משודרות אל כל הגדוד, אך אינן מגיעות לאוזני הנהג. החלפתי במהירות את המתג וחזרתי, „ימינה, ימינה“, עד שציית ושינה את הכיוון.

פיקאדילי ג'ים היה שקוע עתה בשיחה ממושכת ואני עשיתי כמיטב יכולתי כדי לומר לו בדיוק היכן הייתי זה עתה, בעוד אני מתנהל בזהירות למרגלות השלוחה. בקשר-פנים החל הנהג להתנצל על שלא יכול להגביר את המהירות: מכל ההילוכים לא היו פועלים אלא הראשון, השני וההילוך-לאחור — הטנק האחרון שנותר לי היה גווע בין ידי. בזחלנו קדימה, שמעתי את קן גיילס, קצין זוטר בפלוגה ב', שדיווח על העמדה של מה שנראה כיריבי האחרון. „אני נכנס עמו בקרב“, אמר, ואני שמעתי את המטחים של ה-75' שלו, אי-שם בקרבת-מקום, בין התלוליות של השלוחה. קולו הזכיר לי תיאור שמסר לנו בארוחת-ערב על קרב בטנק מסוג גראנט: ה-75' יורה. ה-37' יורה, אך הוא מצווד לכיוון הלא-נכון. הבראונינג נעצר. אני אומר: „נהג קדימה ברשת הפלוגתית והנהג שאינו יכול לשמוע אותי — נסוג לאחור. ובעוד אני משקיף מעל לצריח ורואה שנים-עשר טנקי-אויב במרחק חמישים מטר, מוסר לי מישהו כריד-גבינה“. מילים אלה נראו כרגע כמקרה אחד מני רבים של

אמירת דברים רציניים ביותר בנעימה בדחנית. בעשותנו דרכנו במעלה השלוחה, אמרתי לנהג להיות מוכן לעצור מייד לפי פקודתי. עד מהרה ראיתי את שחיפשתי — רכס זקוף שניצב כנגד השמים, ואמרתי, „עצור. עכשיו החלק מטה מטר אחד או שניים. בסדר“. בעמדי בצריח על קצות בהונותי, יכולתי לראות רק את קצה המרוחק של מטרתי. בהסיעי את הטנק אחורה וקדימה מספר מטרים, לכאן ולכאן, הצבתי את הטנק כנגדה, כך שתותח שש-הליטראות היה מכוון אל המטרה, מבלי שיהיה צורך לצדדו כלל. אמרתי לרב-טוראי: „הבטוח אתה שתוכל לירות הפעם? אינך צריך אלא למשוך את ההדק“. הוריתי לו לעמוד על הצריח למען יוכל לראות את קצה המתכת של המטרה. אחרי-כן ירדנו אל תוך הצריח והתחלנו לנוע קדימה. אך בזכרי את הניסיון הקודם העפתי, מטעמי זהירות, מבט לימין ונדהמתי.

מרקו, במכונית הסיור שלו, היה מתקדם במקביל לנו, בראש השלוחה. חרדתי לגורלו והצבעתי על המטרה שלנו, ואותה שעה נתברר לי כי הוא עשוי לראותה טוב ממני, וכי אין זו יכולה להיות מה שח-שבתי. עלינו כליל על ראש השלוחה, ואז ראיתי תחילה כי מטרתנו לא היתה טנק אלא תותח 50 מ"מ, שניטש כנראה בחפזה ואחרי-כן גיליתי כי מעבר למרקו היתה פלוגה של שרמנים, פלוגה ג', מתקדמת בשורה, בהוד ובהדר, על-פני הפסגה של השלוחה. הוכיחתי בתדהמה — רק לפני רגע הייתי, כביכול, כקילומטר וחצי לפני הגדוד, ועתה הדביק אותי הגדוד והיה חולף על פני במין תהלוכה אטית ומתמשכת, כאילו לא היה עוד זכר לאויב ולהתנגדותו. הדבר המביך עוד יותר היה, שכעת לא יכול להיות שום מסך של קרוסיידרים לפני הטנקים הגדולים והללו לא היו רגילים לנוע בשטח בלא מסך כזה. ידעתי כי יתרת פלוגה א', איש-משמאל, לא יכולה לנוע בלא שאראה אותה. לא נותר לי אלא להחליט כי בעוד אני משתרך בחזרה מפגישתי האישית עם האויב, חל שינוי רב-חשיבות במצב. התקדמתי עם זרם-תנועה כללי זה אל תוך שקע גדול, דמוי-אגן, מאחורי רכס שצורתו חצי-גורן עגולה, שהיה קצה השלוחה. מעבר לרכס זה נתמשך העמק הפתוח, אולי כשלושה קילומטרים, ללא סימן לעמדות האויב.

טיפסתי על אחד הקצוות של השקע וראיתי טנק גרמני נע על פני העמק בתוך ענן-אבק: נראה שזה היה הטנק אשר אחריו עקבתי. דיווחתי לאָדוארד: „האדון הנכבד שעמו נפגשתי זה עתה, עושה דרכו הביתה בכל המהירות“. אָדוארד לא אישר את השדר, אך פיקאדילי גיים, שהיה כנראה מאחור ומחוץ לתחום הראיה, קרא ברוממות-רוח לפלוגה ג': „קרן איקס, הם מתחילים לברוח. אל תרפו מהם“. ברגע זה כשל מנוע הטנק שלי לחלוטין. נמצאנו בתחתית האגן, בלא שנוכל לצפות. היה זה הדבר הגרוע ביותר שיכול לקרות. אילו יכולתי להשקיף מעל לפסגה ברגע מכריע זה, כי אז הייתי עשוי לתקן את הרושם

של פיקאדילי גיים (ושלי) שנתחזק כנראה לשמע השדר האחרון שלי, כי האויב פתח במנוסה, אך בטרם יכולנו להתניע את הטנק מחדש, עלה טנק גראנט על ראש האגן ומייד נפגע ועלה באש. ניסיתי לדווח על כך, אך פיקאדילי גיים נזף בי בשל הפרת כללי-הביטחון. הוא המשיך להאיץ בטנקים הכבדים לדהור קדימה: כל פלוגה ג' נתכנסה בתוך האגן. עמם בא — באיחור רב מדי — טנק „הני“ של קציני-התצפית הארטילרי. הרב-טוראי ירד בינתיים מעל הטנק והיה מגיש עזרה ראשונה לכמה מאנשי-הצוות של הגראנט הבווער, אשר היו חבויים בתוך שוחה שנחפרה ליד זחל"מ, כנראה הגורר של התותח הנטוש. כלי זה הועלה באש, אך לא בער כראוי ועתה לא העלה אלא מסך-עשן קלוש. ביקשתי מאָדוארד לשלוח מישהו שיצטרף אלי, ושמעתיו מצוה על מישהו לעשות כן.

תותח-האויב למיניהם, גדולים וקטנים, החלו עתה מפגיזים את פנים האגן. הרב-טוראי חזר במרוצה ואנו התקדמנו אל צדו האחר של האגן, שם היתה ההפגזה פחותה כלשהו. עד מהרה נתברר כי האויב טיווח שקע זה כהלכה, ואני ראיתי כי בקצהו היו תלי-אבנים, שנועדו, כנראה, לשמש נקודות-מוצא. ראיתי קרוסיידר מתקדם לאורך קצהו החיצוני של האגן על קרה-רקיע: משל למה היה הדבר דומה? לאדם חסר-ניסיון המהלך על חבל מתוח. לא נמצא בפלוגה אלא איש אחד שהיה טיפש עד כדי לנוע לאורך קרה-רקיע בעוד הפגזים נוחתים לידו, ובעוד טנק אחד שנע באותו נתיב כבר היה עולה באש. היה זה קצין זוטרי חדש, שצורף לגדוד כתגבורת, ממחשן הציווד הבסיסי. הוא נשלח אל פלוגה ג', אשר שמחה להיפטר ממנו לאחר שבוע ולהעביר אותו לפלוגה א'. הוא לא היה עמנו בקרב לפני כן, אך שמו כבר הלך לפניו בשל הרגלו להצדיע לכל איש, ואפילו לקצינים הזוטרים בפלוגתו שלו, מספר פעמים ביום. אלוהים השומר פתאים ושיכורים הוסיף לשמור עליו בינתיים, משום שהוא נחלץ לבסוף מן הרכס, ובראותו קרוסיידר נוסף, בא אלינו ונעצר במרחק עשרה מטרים לערך, בהניפו ידו לאות הצדעה.

ישבנו שם יחד עם טנקים כבדים, והתפוצצויות של פגזים ניתכו עלינו מכל עבר, ולא חשנו בנוח. פעם אחת עליתי למעלה והשקפתי מעבר לרכס, אך מה שראיתי רק בילבל עלי את דעתי: טנק שרמן נע במתינות על-פני החזית שלנו לאורך העמק, לבדו ובאיך-מפריע. לידו נמצאו מספר משאיות בנות שלוש טונות מדגם בריטי, שכנראה חנו שם. אולם האש נמשכה. אני חזרתי ועליתי על הטנק שלי. בנטלי את האוזניות שמעתי את קולו של אָדוארד:

„מלך חמש, מלך חמש, האם אתה בסדר? עבורי.“ „כאן מלך חמש, כן“, אמרתי. „אך איני יכול לראות הרבה; אנו עומדים תחת אש כבדה למדי, דומה שאנו מוקפים תותחים מכל עבר. אני מנסה למצוא מקום, אשר ממנו אוכל להביט בלא להיירות. עבורי.“ „מלך חמש, השקף לעבר השמש. סוף“.

השמש היתה עתה לשמאלנו, ובהניעי את הטנק קדימה, יכולתי לראות טנק גראנט שנראה צופה לבטח ליד הזחל"ם הנטוש, ואני החלטתי להתקרב אליו. בעברנו מאחורי הגראנט, משתרכים לאטנו בהילוך שני, פגע בנו פגז בן חמישים מ"מ שחדר בחבטה עזה בדופן הצריח. הטנק נעצר והתגלגל מספר מטרים לאחור. מחשבתי הראשונה היתה כי הצריח נתמוטט כליל וקבר אותנו תחתיו. לא יכולתי לפקוח את עיני. נדמה היה לי כי הצד הימני של פני חבול מאוד, וכאב קל פשה ברגלי השמאלית. שמעתי את הרב-טוראי אומר: „החוצה, אדוני. נפגענו". וקולו הגיע לאוזני ממרחק רב, ובו ברגע הייתי מסוגל לנוע, כאילו הפיק קולו איזה לחש-קסם. טיפסתי החוצה אל גג הטנק, בעוד האוזניות והמיקרופון משתלשלים על חזי. עתה הייתי מסוגל לפקוח עיני לשניה, אך הן נעצמו מאליהן ודמעות זלגו מתחת לעפעפי. חשתי כי הרדיו עודנו פועל, ואמרתי:

„מלך חמש, סוסי קיבל את עונשו. הרדיו בסדר, אך לא נוכל עוד לקחת חלק בהצגה. עוד מעט אבדוק את מידת-הנזק ואודיע לך".

„מלך חמש, זוהי הפעם השניה. אסור לך להשי-מיע דברים כאלה ברדיו", אמר פיקאדילי ג'ים. לא יכולתי להבין מה רע היה בדבר אילו אמרתי בבירור „הטנק שלי נפגע", מאחר שהאויב הבחין בפגיעה, אך בידעי כי טיעוני לא יעלה יפה אמרתי:

„מלך חמש, מצטער. אני מטושטש כלשהו, עבור", ופיקאדילי ג'ים השיב, בדרך האופיינית לו: „מלך חמש, אני מצטער על שאתה מטושטש. אסור לך לומר דברים כאלה. השגח על עצמך. סוף".

עתה היו עיני פקוחות ואני יכולתי לראות כי הגראנט שלידינו היה בוער להפליא. נראה שנפגע מספר שניות אחרינו. פניהם של אנשי-הצוות שלו ושל הרב-טוראי שלי ניבטו אלי מתוך שוחה גרמנית לכלי-רכב במרחק מספר מטרים. ירדתי מעל הטנק וברצותי להציל את הציוד שלי לבל יעלה באש, השי-לכתי את מזוודתי וצורוי אל תוך השוחה. אמרתי לרב-טוראי: „איפה הנהג?". „קרוב לוודאי שהוא עדיין שם, אדוני". הלכתי והצצתי באשנב הנהג בחזית הקרוסיידר, שלא היה מוגף. דאן, הנהג, שכב שם בעיניים עצומות, בפנים חיוורות כסיד ובפה פעור, בחשפו מספר שיניים צהובות ולשון משתרבת כלפי חוץ. הוא היה שרוע בפנים בלא ניע, ואני חשבתי כי הוא מת; אך בעמדי להפנות ראשי פקח עיניו והוא אמר כמעט בלחשיה, „צוארי, צוארי". הזעקתי את האחרים מתוך השוחה ואנו הצלחנו להוציאו החוצה, אלא שאני חושש כי בעשותנו זאת הכאבנו לו מאוד. הורדנוהו אל תוך השוחה.

הפגזים הוסיפו לרדת, ואף אחד מבינינו לא נטה לצאת מן השוחה, אך המנוע של הקרוסיידר שלי עדיין היה פועל: הפגז ניקב חור עגול, קב ונקי, בתחתית הצריח, ונראה שחלף מספר סנטימטרים ליד כרסי ונתרסק כנגד הבסיס של תותח שש-הליטראות.

תוך כדי חילוצו של דאן מן הטנק, העפתי מבטי בני-שנגרם לו; לאחר שמצאנו לדאן מקום-מבטחים ר-שהיה לאל ידנו, חשתי כי עלי להוציא את הטנק מתוך השטח המוכה פגזים. בעמדי לזוז אל הטנק אמר הרב-טוראי כי על מכשיר הרדיו יש כחצי-תריסקר חפיסות של סיגריות „פליירס" וביקש שאואיל להביא עמי. נטלתי תחילה את „פליירס" ואחרי-כן יצאתי מראש הטנק וחזרתי אליו מן הצד הקדמי. התיישבתי בתא-הנהג, האצתי את המנוע, ושילבתי את ההילוך הראשון. שחררתי את המצמד לאט ככל האפשר והטנק החל לזחול קדימה. לאחר שאספתי מהירות שילבתי הילוך שני. אך המנוע הימהם, כיחכח ודמם. ניסיתי להתניעו מחדש — אך לשוא. על כן גררתי עצמי שוב החוצה, בהחליקי מחרטום הטנק אל הקרקע. נראה שההפגזה רפתה כלשהו בסביבתנו, ואני הש-קפתי על השטח. בקצה האגן, במרחק חמישים מטר, ניצב טנק גרמני.

נראה שהגיע לכאן לאחר שחדלתי לנוע, משום שמ-פקדו היה מביט מעבר לראשי על הרכסים שמאחורי. הצנעתי ראשי והשקפתי במהירות על סביבותי. עד לרגע זה שאבתי עידוד מנוכחות השרמנים של פלוגה ג', שהקיפו את שוחתנו מכל עבר. אי-שם בקר-זווית של מוחי הנחתי כי מישהו יבוא במהרה, כדי לחלץ אותנו מן המחבוא שלנו. התרשמותי מן האויב היתה — אותו טנק שחמק במהירות מערבה, ולא היה בלבי שמץ ספק כי הגרמנים הקרובים ביותר נמצאו במרחק שניים או שלושה קילומטרים מעבר לעמק. שום טנק לא היה מרהיב עוז להתקדם שוב נגד פלוגה שלמה, אלא אם נתקף בטירוף-הדעת. אך עתה ראיתי כי אף-על-פי שכל השרמנים עדיין היו שם — אותן דמויות נוסכות-ביטחון שראיתי מזוית-עיני בעוד אני מחלץ את דאן, מזריק מורפיום וחובש את פצעיו — לא היתה בהם אף נפש חיה. היו אלה טנקים מתים, בוערים, עשנים או דוממים וחסרי-תועלת. זה היה ההלם הגדול ביותר.

„שבי", חשבתי לפתע. „אני עוד אפול בשבי". לא היה שום סימן לגדוד. רק פגזי הטנקים, והאויב, שהיה סוקר את הנוף בשלוות-נפש. אילו רצתי אל השוחה שלנו, היו מגלים את כולנו. דומה, שמעולם לא נתקפתי אימה כה גדולה. מחשבתי ריחפו עם מבטי על פני כל מקום-מחסה אפשרי. התחלתי לרוץ, כשהטנק שלי מסתיר אותי מעיני האויב: לא יעבור זמן רב ואני אקלע אל תוך שטח גלוי ואשמש מטרה נוחה למקלעיהם, ובהרהרי בכך השלמתי עם כך. לא איכפת היה לי עוד אם יירו בי, אך המחשבה על השבי העבירה בי צמרמורת. רצתי כמאתיים מטר. כאב הראש של שעות-הבוקר המוקדמות נתחדש עתה, והפצע ברגלי הלם מתחת לתחבושותיו המלוכלכות, המקומות החרוכים בפני והסריטות ברגלי נתנו בי אותותיהם, ולא היתה בי עוד רוח להמשיך ולרוץ. הייתי סחוט לחלוטין. התחלתי ללכת, עייף מכדי להוסיף ולחשוב אפילו על בריחה, עד שאחליף כוח.